

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul IV — Nr. 165

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRIRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 16 iulie 1992

SUMAR

<u>Nr.</u>	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
2. — Decizie cu privire la constituționalitatea art. 34, a art. 66 alin 1 și a art. 91 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului	1—4

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

cu privire la constituționalitatea art. 34, a art. 66 alin. 1 și a art. 91 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului

Prin sesizarea înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 17 din 18 iunie 1992, un grup de 51 deputați a solicitat, în conformitate cu prevederile art. 144 lit. a) din Constituția României și ale art. 17 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, examinarea constituționalității dispozițiilor cuprinse în art. 91 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului.

Prin sesizarea înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 36 din 22 iunie 1992, un alt grup de 51 deputați a solicitat, în temeiul aceluiași dispoziții, examinarea constituționalității prevederilor cuprinse în art. 66 alin. 1 și ale art. 34 din aceeași lege.

Curtea Constituțională, în temeiul art. 3 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, constată că este competentă a soluționa cele două sesizări, care s-au înaintat cu respectarea prevederilor art. 144 lit. a) din Constituție și ale art. 17 alin. (1) din Legea nr. 47/1992.

Grupul de deputați care a sesizat Curtea, cerînd examinarea constituționalității art. 34 și a art. 66 alin. 1 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, nu a motivat decît critica de neconstituționalitate a acestui din urmă articol, iar sesizarea privind neconstituționalitatea art. 91 din aceeași lege a fost înaintată, de asemenea nemotivată, contrar prevederilor art. 12 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, potrivit cărora sesizările înaintate Curții trebuie făcute în formă scrisă și motivate.

În susținerea contestării constituționalității art. 66 alin. 1 din legea precitată se arată că prevederile ace-

storia contrayin principiului egalității votului, prin instituirea unui procent minim de 3% din totalul voturilor exprimate pe întreaga țară, pentru orice partid sau formațiune politică. În aceste condiții, eficiența votului individual este condiționată de un element aleatoriu și anume acest prag de 3%, care conduce, de fapt, la reglementarea unui nou caz de nulitate a votului individual, pentru acele sufragii exprimate în favoarea unui partid sau a unei formațiuni politice care nu întrunește limita minimă de 3% din totalul voturilor valabil exprimate pe întreaga țară.

Potrivit art. 19 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, Curtea a solicitat celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, punctul lor de vedere.

În răspunsul său, Senatul s-a referit la obiecțiunea de neconstituționalitate a art. 66 și art. 91, arătînd că ea este nemotivată, iar pe fond, că egalitatea votului nu are nici o legătură cu faptul că lista de candidați nu a întrunit un anumit număr de voturi și că ambele praguri minime, atît cel de 3%, cît și cel de 8% sînt constituționale, în unele țări democratice ele fiind chiar mai mari, în dorința structurării unei vieți politice așezate pe baze tradiționale și moderne.

Guvernul a considerat și el că dispozițiile art. 66 și 91 nu contravin prevederilor Constituției, deoarece nu se încalcă principiul egalității votului, deoarece fiecare alegător are dreptul la un singur vot, iar puterea fiecărui vot este egală. Cît privește stabilirea rezultatelor votării, aceasta este o fază subsecventă votului.

Având în vedere că între cele două sesizări, sub aspectul constituționalității art. 66 alin. 1 și a art. 91 există o strînsă legătură, constînd în critica de constituționalitate a pragurilor minime de reprezentare de 3% și, respectiv, 8%, s-a procedat la conexarea celor două sesizări, pronunțîndu-se decizia de față.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

văzînd dispozițiile legale invocate, sesizările celor două grupuri de deputați, precum și punctele de vedere ale Senatului și Guvernului și ținînd seama de dispozițiile art. 20 din Legea nr. 47/1992, reține următoarele :

1. Dispozițiunile criticate din art. 34 privesc interdicția depunerii candidaturii pentru prefecți, subprefecți și conducătorii serviciilor publice ale ministerelor și ale celorlalte autorități guvernamentale descentralizate, exclusiv în unitățile administrativ-teritoriale în care își exercită sau și-au exercitat funcțiile în ultimele 6 luni anterioare datei alegerilor.

Limitarea dreptului de a candida pentru aceste persoane este conformă cu prevederile art. 49 din Constituție, întrucît ar fi contrar moralei publice, în general, și deontologiei electorale, în special, ca o anumită categorie de persoane — ce în virtutea funcției publice pe care o exercită ar putea avea o însemnată influență asupra opțiunilor electorale — să candideze în alegeri chiar în unitățile administrativ-teritoriale în care își desfășoară activitatea.

În aceste condiții, egalitatea de șanse a candidaților pentru alegerea de deputați și senatori ar fi serios compromisă. Mai mult, unele din funcțiile pentru care se instituie această limitare presupun implicarea directă a celor care le ocupă în procesul organizării și desfășurării alegerilor cum ar fi, spre pildă, cea de prefect.

Este de remarcat, de asemenea, că această limitare privește exclusiv exercițiul dreptului de a depune candidaturi în circumscripția electorală în care persoanele respective se bucură de ascendentul funcției. Așadar, ele pot candida în orice altă circumscripție din țară, ceea ce corespunde pe deplin cu prevederile art. 49 alin. (2) din Constituție, potrivit cu care restrîngerea exercitării unui drept trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge însăși existența dreptului vizat.

2. Cea de-a doua critică privește textul art. 66 alin. 2 din aceeași lege, potrivit cu care atribuirea de mandate se face avîndu-se în vedere numai partidele, formațiunile politice sau coalițiile acestora, ca.e au întrunit pe întreaga țară cel puțin 3% din totalul voturilor exprimate, în mod distinct pentru Camera Deputaților și pentru Senat, obiectul sesizării constituindu-l, în esență, încălcarea egalității votului, nulitatea acestuia și deturnarea lui de la destinația care i-a dat-o alegătorul.

Semnificația egalității votului are o dublă accepțiune : pe de o parte, fiecare alegător are dreptul la un singur vot, iar pe de altă parte, fiecare deputat sau senator trebuie să fie desemnat în cadrul unor circumscripții electorale egale ca populație și nu ca număr de alegători. Aceasta pentru că, potrivit prevederilor art. 2 din Constituția României, suveranitatea națională aparține întregului popor român și nu numai celor care, dispunînd de dreptul de vot, sînt în măsură să participe la alegeri.

Prevederile Legii pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului asigură respectarea acestor ele-

mente alcăluitoare ale conceptului de vot egal, satornicînd că alegătorul are dreptul la un singur vot pentru alegerea Camerei Deputaților și la un singur vot pentru alegerea Senatului (art. 2), precum și prin dispozițiile art. 3. Acestea prevăd că în fiecare circumscripție electorală se alege un număr de deputați sau senatori care nu este stabilit în mod arbitrar, ci cu respectarea principiului egalității bazei demografice a reprezentării exprimat printr-o normă egală de reprezentare pe întreaga țară, care este de un deputat la 70.000 locuitori și un senator la 160.000 locuitori.

Cum aceste dispoziții legale sînt constituționale, ele neînstituînd nici o discriminare care să aducă atîngere egalității votului, critica de neconstituționalitate adusă sub acest aspect se dovedește neîntemeiată, urmînd a se analiza problema nulității votului, ca urmare a dependenței valabilității lui de realizarea pragului minim de 3%.

Ideea de nulitate a votului, așa cum este concepută în dispozițiile legii (art. 61 alin. 3), se întemeiază pe două situații : fie valabilitatea buletinului de vot este îndoielnică, lipsindu-i ștampila de control a secției de votare sau fiind de alt model decît cel legal aprobat, fie intenția alegătorului este incertă, opțiunea sa nefiînd clar exprimată, prin lipsa ștampilei „Votat” sau prin aplicarea ei pe mai multe patruleter. Orice alt vot este valabil exprimat pentru că el dovedește în mod legal și fără dubii, intenția reală a alegătorului, astfel că neluarea în seamă a unui număr de voturi obținute de un partid sau formațiune politică sub pragul de 3% nu poate avea semnificația instituirii unei noi cauze de nulitate, în contextul prevederilor art. 61 precitat.

În realitate, o analiză completă a semnificației exercitării dreptului de a alege de către cetățenii țării nu trebuie să omită cercetarea funcționalității politice a acestuia, prin prisma rolului și rațiunii lui într-un stat democratic și eficient.

Procesul electoral, în ansamblul său, nu este numai un mijloc care să permită exercitarea drepturilor individuale ale cetățenilor, consacrate de Constituție. El reprezintă, de asemenea, dincolo de expresia acestor drepturi subiective, un mijloc pentru a dota instituțiile unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie și pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică eficiente și în măsură să imprime o orientare generală nefragmentată a activității de stat.

Instituirea unui prag minim de aderență a corpului electoral pentru partidele și formațiunile politice cu vocație de reprezentare în parlament are ca obiectiv aplicarea principiului reprezentării proporționale în așa fel încît esența acestuia — reflectarea în corpurile legiuitoare a tendințelor și opțiunilor politice ale națiunii — să nu intre în contradicție cu necesitatea alcătuirii unei instituții reprezentative care să corespundă dezideratelor arătate mai sus.

În consecință, o prezență excesiv de fragmentată a acestor partide și formațiuni ar putea conduce la dificultăți deloc imprevizibile în realizarea unei politici de stat coerente și de perspectivă, în măsură să corespundă consolidării și dezvoltării unui stat democratic, întemeiat pe valorile libertății și demnității umane. În aceste condiții este firească instituirea unui prag care să asigure reprezentarea proporțională a opțiunilor majoritare și, prin urmare, caracteristice ale corpului electoral.

Aşa se explică faptul că aplicarea principiului reprezentării proporţionale cu un prag procentual minim este cunoscută în numeroase state democratice europene, fiind reglementată, ca atare, chiar în legislaţia electorală antebelică din ţara noastră.

De altminteri, şi în cuprinsul motivării sesizării se recunoaşte că procesul politic trebuie să se întemeieze pe o dinamică tinzând spre unitate, tocmai în vederea constituirii unei majorităţi necesare guvernării; or, acesta este chiar fundamentul instituirii pragului de 3% criticat.

3. Cea de-a treia normă legală considerată ca neconstituţională prin sesizare se referă la art. 91, potrivit cu care, pentru alegerile din 1992, la pragul de 3% prevăzut de art. 66 alin. 1 se adaugă cîte un singur procent din totalul voturilor valabil exprimate pe întreaga ţară pentru fiecare membru al coaliţiei, începînd cu al doilea partid sau formaţiune politică, fără a depăşi 8 procente din aceste voturi.

Intrucît sesizarea nu a fost însoţită de motivare, Curtea urmează a analiza constituţionalitatea prevederilor art. 91 în raport cu criticile care, în mod rezonabil, i s-ar fi putut aduce.

În primul rînd, este de remarcat caracterul ei derogator de la norma de drept comun instituită de art. 66, potrivit cu care pragul minim de reprezentare este de 3% şi are o valoare generală egală, neţinînd seama de faptul că ea se aplică unui partid sau unui grup de partide. Într-adevăr, dispoziţiile relative la pragul progresiv, cuprinse în art. 91, sînt reglementate exclusiv pentru alegerile din anul 1992, spre deosebire de celelalte care, în concepţia legiuitorului organic actual, urmează a se aplica alegerilor parlamentare ce le vor urma. Prin urmare, are a fi luată în seamă analiza posibilităţii reglementării unor praguri diferite (fix şi progresiv) prin aceeaşi lege organică, în lumina dispoziţiilor constituţionale.

În acest sens, este de reţinut faptul că, o dată acceptată ideea constituţionalităţii instituirii unui prag minim, ea îşi extinde valabilitatea, din raţiuni de identitate, asupra oricărui tip de prag. Principiul universal aplicabil în cauză şi cunoscut interpretării juridice este acela că acolo unde aceeaşi raţiune justifică o normă de drept, este normal să-şi aibă aplicabilitatea aceeaşi normă juridică.

Aprecierea întinderii şi caracteristicilor pragului respectiv, cîtă vreme operează criteriile de funcţionalitate arătate mai sus, sînt de atributul de necontestat al legiuitorului organic, în funcţie de contextul politic existent într-un anumit moment. Or, acesta este suportul de oportunitate al legii şi nu cel de constituţionalitate, iar legea noastră fundamentală nu instituie nici un impediment în reglementarea lui diferită, prin aceeaşi lege electorală. Faptul că un tip de prag este considerat mai adecvat într-o anumită împrejurare, în raport cu reglementarea cu caracter general, nu poate fi apreciat ca lipsit de valoare neconstituţională, avînd un temei politic conjunctural, care scapă controlului jurisdicţional de constituţionalitate. Aşa fiind, Curtea Constituţională, neavînd a realiza un control de oportunitate a legii, această posibilă critică ce s-ar putea aduce dispoziţiilor art. 91 nu poate fi reţinută.

În al doilea rînd, ar putea fi pus în discuţie caracterul progresiv al pragului, ajungînd la nivelul de 8% pentru alianţe politice de mai multe partide, respectiv în ce măsură are sau nu valoare constituţională un prag sport.

Sub acest aspect, analiza problemei în discuţie transgresează din planul egalităţii votului individual cetăţenesc în cel al egalităţii competiţiei electorale în care sînt angajate partidele şi alte forţe politice ale ţării, care trebuie să dispună de condiţii în aşa fel create încît să nu se ajungă la avantajarea sau dezavantajarea unor competitori politici în dauna altora. Acest fapt ar fi contrar literei şi spiritului art. 8 alin. (2) din Constituţie, care consacră, în cadrul pluralismului politic din societatea românească — conceput ca o garanţie a democraţiei noastre constituţionale —, principiul egalităţii de şanse a tuturor partidelor politice. Potrivit acestui text, ele contribuie, deopotrivă, la definirea şi exprimarea voinţei politice a cetăţenilor, cu respectul unor importante principii care trebuie să le călăuzească activitatea.

Or, este neîndoielnic faptul că, în condiţiile actuale, caracterizate printr-un multipartidism excesiv, competiţia între un partid sau partide concurînd singure şi coaliţii de partide este inegală; principiul egalităţii şanselor nu numai că ar fi compromis, dar ar putea conduce chiar la rezultate contrare, cum ar fi acela al reprezentării în Parlament a unor formaţiuni politice care, dacă nu s-ar fi coalizat, nu puteau realiza pragul de 3%, în detrimentul altora care au concurat totuşi singure şi nu au realizat pragul minim, nereprezentîndu-se în Camerele legiuitoare ale ţării.

Este de precizat, pe de altă parte, că pragul progresiv are caracter constituţional numai dacă el se aplică în mod egal tuturor partidelor şi formaţiunilor politice, fără discriminări, cerînd pe care dispoziţiile art. 91 din lege au respectat-o, astfel că principiul egalităţii de şanse nu a fost încălcat.

Prin prisma celor de mai sus, pragul progresiv nu poate fi privit nici ca reprezentînd un cens electoral, deoarece el este menit, dimpotrivă, să asigure, în contextul politic actual, tocmai consacrarea egalizării şanselor formaţiunilor politice care iau parte la procesul electoral din toamna acestui an.

În al treilea rînd, s-ar putea considera că instituirea unui prag fix şi a altuia progresiv este antinomică; argumentele în favoarea unuia ar sta împotriva celui-lalt, de unde posibilă criticabilitate a unor soluţii diferite şi contradictorii.

Nici o asemenea obiecţie nu ar avea temei.

Soluţia prevăzută pentru anul 1992 poate fi considerată că, prin consacrarea pragului progresiv, consolidează şi dezvoltă viaţa noastră politică în condiţiile de multipartidism arătate, urmărind tocmai perspectiva polarizării acesteia. Actuala reglementare poate fi considerată ca o treaptă în configurarea acestei polarizări, ea fiind, după cum s-a arătat, expresia — în condiţiile actuale — a egalităţii de şanse a formaţiunilor politice pentru realizarea unei posibile restrîngerii a eşichierului politic, care să nu mai facă necesară, în viitor, diferenţierea progresivă reglementată limitativ numai la anul 1992. De altfel, trebuie menţionat faptul că în constituţiile statelor moderne nu sînt precizate astfel de praguri, ele fiind de resortul legilor electorale adoptate în temeiul prevederilor constituţionale. Acest lucru este reglementat şi în Constituţia României, care stabileşte la art. 59 alin. (1) faptul că Senatul şi Camera Deputaţilor sînt alese prin

vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale. Ca atare, prin lege, Parlamentul este în măsură să adopte orice tip de scrutin sau modalitate de repartizare a mandatelor, respectând, bineînțeles, prevederile și principiile constituționale.

În temeiul abilitării prevăzute, deci, de art. 59 alin. (1) din Constituție, legiuitorul organic a putut aprecia ca justificată instituirea celor două praguri diferite, fără ca, prin aceasta, să încalce Constituția, în raport cu considerentele expuse mai sus.

Văzînd și dispozițiile art. 145 alin. (2) din Constituție și ale art. 20 alin. (2) și (3) din Legea nr. 47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, pentru motivele arătate, Curtea, în unanimitate,

În numele legii

D E C I D E :

1. Dispozițiile cuprinse în art. 34, art. 66 alin. 1 și art. 91 din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului sînt constituționale.

2. Prezenta decizie se comunică Președintelui României și Camerei Deputaților și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Deliberarea a avut loc la 30 iunie 1992 și, la ea au participat Vasile Gionea, președinte, Viorel Mihai Ciobanu, Mihai Constantinescu, Miklós Fazakas, Ion Filipescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Florin Vasilescu și Victor Dan Zlătescu, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

prof. dr. VASILE GIONEA

București, 30 iunie 1992.

Nr. 2.

EDITOR : PARLAMENTUL ROMÂNIEI -- CAMERA DEPUTAȚILOR

Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, str. 13 Septembrie - Casa Republicii, sector 3,
cont 30.98.12.301 B.C.R. - S.M.B.
Adresa pentru publicitate : Serviciul relații cu publicul și agenți economici, București,
str. Blanduziei nr. 1, sector 2, telefon 11.77.02.
Tiparul : Tipografia „Monitorul Oficial”, București, str. Jiului nr. 163, sector 1, telefon 68.55.56.